

Asia: VN/11426/2025

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtakunnallisista työvoimapula-aloista

Työvoimapula-alojen määrittelyn metodi

Metodilla, josta kerrotaan muistiossa, saadaan määriteltyä yhdeksän ammattialan listaus valtakunnallisista työvoimapula-aloista. Listaus ei paljoo poikkea hallituksen esityksen liitteenä olleesta ensimmäisestä luonnoksesta. Onko metodi hyvä ja kattava valtakunnallisten työvoimapula-alojen määrittämiseksi?

Ei

Muuta lausuttavaa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Muuta lausuttavaa:

STTK on ulkomaalaislain muutosten yhteydessä kannattanut työntekijän oleskeluluvan haltijan oleskelulupaan liittyvän työnteko-oikeuden laajentamista työvoimapula-aloille, vaikka alkuperäinen oleskelulupa olisi myönnetty toiselle alalle. Oikeuden käyttäminen ei edellyttäisi uuden oleskeluluvan hakemista, vaan sitä, että maassa oleskelun perusteena olevan työntekijän oleskelulupa on voimassa.

STTK on aiemmassa lausunnossaan tuonut esiin, että monet työvoimapula-alat edellyttävät työntekijältä koulutus-, kelpoisuus-, ja/tai pätevyysvaatimusten täyttämistä. Näin ollen muutoksesta hyötyvien hakijoiden määrä tulee todennäköisesti olemaan hyvin rajattu.

STTK katsoo, että hallituksen esitys asetukseksi valtakunnallisista työvoimapula-aloista sisältää epätarkkuuksia, joita tulisi vielä täsmentää.

Yleistä:

Ulkomaalaislain 72 c §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) määrittää yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa työvoimapula-alat, joilla on työvoiman saatavuusongelmia koko valtakunnan alueella.

Työvoimapula-alat määritetään työhallinnon ja Tilastokeskuksen työllisten ja työttömien määrää sekä avoimia työpaikkoja koskevan tilastoaineiston perusteella ja ottamalla huomioon 72 b §:ssä tarkoitetut alueelliset linjaukset.

Perustelumuistion mukaan valtakunnallisten työvoimapula-alojen määrittely jakautuisi kahteen osaan. Perustelumuistiossa ei ollut kuitenkaan avattu lukuja, joihin nyt esitettyjen yhdeksän työvoimapula-ammattin määrittely perustuu.

Muistion mukaan työvoimapula-alojen määrittelyn ensimmäisessä vaiheessa vähennetään avoimien työpaikkojen määrästä työttömien työnhakijoiden määrä. Tässä kohtaa muistiossa viitteenä on Työmarkkinatorin Työvoiman saatavuus ja kohtaanto -raportti. Työvoimapula-alojen määrittelyn toinen vaihe perustuu ELY-keskusten yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa laatimiin alueellisiin linjauksiin.

STTK kiinnittää huomiota perustelumuistion sivun 2 kuvaukseen perustietopohjan suodattamisesta. Perustietopohjan osalta olisi tärkeää varmistaa, ettei sama työpaikka näytilastoissa useita kertoja. Esimerkiksi henkilöstövuokrausyritysten ilmoittamat työpaikat saattavat näkyä eri työnantajille/eri kanavissa eri tavoin ja siten sama työpaikka voi näytilastoissa useampana eri työpaikkana.

Säännellyt ammatit:

Asetusluonnoksessa on listattu yhdeksän ammattialaa, joilla on valtakunnallinen työvoimapula. STTK katsoo, että asetustuonnoksessa käytetyt käsitteet 'työvoimapula-ala' ja 'ammattiala' olisi yksiselitteisempää korvata käsitteillä 'työvoimapula-ammatti' ja 'ammatti'.

Luetellut tehtävät ovat pääsääntöisesti sellaisia, joita koskevat erityiset koulutus-, kelpoisuus-, ja/tai pätevyysvaatimukset. STTK katsoo, että esimerkiksi säänneltyjen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien määrittelemisen valtakunnallisiksi työvoimapula-aloiksi ei käytännössä tule lisäämään työntekijän oleskeluvan haltijoiden työskentelyä näissä tehtävissä. Säännellyissä ammateissa toimimisen edellytysten lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä pitää olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävä suullinen ja kirjallinen kielitaito.

Valviran vuoden 2024 toimintakertomuksen (Valvira, 2025) mukaan ulkomailla kouluttautuneiden osuus alalle tulevasta uudesta hoitohenkilökunnasta on edelleen hyvin vähäinen. Vuonna 2024 sairaanhoitajan laillistuksen EU- ja ETA-alueen ulkopuolella suoritettua tutkinnon perusteella sai 58 ammattihenkilöä. Suuhygienistejä ei laillistettu EU- tai ETA-alueen ulkopuolella suoritettua tutkinnon perusteella yhtäkään vuonna 2024 Valviran toimintakertomuksen mukaan. EU- tai ETA-alueen ulkopuolisen koulutuksen perusteella ei tehty yhtään lähihoitajan rekisteröintiä Valviran ammattihenkilörekisteriin vuonna 2024. Huomioitavaa on myös se, että ulkomailla sairaanhoitajaksi pätevöitynyt ei voi hakea Valviralta oikeutta käyttää esimerkiksi lähihoitajan nimikesuojattua ammattinimikettä, vaan hänen tulee hakea sairaanhoitajan ammatinharjoittamisoikeutta. (STM, 2024:10.)

Työpaikkojen laatukriteerit:

Muistiossa ei määritellä avointen työpaikkojen osalta laatukriteerejä. STTK katsoo, että kaavamaisessa tarkastelussa on riskinsä ja työsuojteen laatu tulisi ottaa huomioon kriteeristössä esimerkiksi arvioimalla onko kyseessä nollatuntisopimus vai kokoaikainen työpaikka. Työntekijän oleskelulupaun tarvitaan pääsääntöisesti lähes aina kokoaikainen työ, joten tarkastelussa vertailukohdan tulisi olla vastaavat avoimet työpaikat.

Asetuksen muuttaminen:

STTK kiinnittää huomiota myös perustelumistion toteamukseen, että asetusta muutettaisiin lähtökohtaisesti kerran vuodessa, mutta muuttaminen olisi mahdollista myös useammin. Työmarkkinoiden työvoiman saatavuustarpeet voivat eri aloilla vaihdella paljon, mutta lainsäädännön ennakoitavuuden ja selkeyden kannalta voi olla haasteellista, mikäli työvoimapula-ammattien määrittelyn tapa (oletukset ja rajaukset) vaihtelevat merkittäväällä tavalla työmarkkinoiden muuttuvien suhdannetilanteiden mukaan. Muistiossa ei yksilöidä prosessia, joka laukaisee asetuksen tarkastelun tiheämmin kuin kerran vuodessa. Olisi tärkeää todeta, mitkä muuttujat, tekijät tai kuka määrittää tiheämmän tarkastelun tarpeen.

Lisätietoja:

Taina Vallander, johtaja, STTK ry

taina.vallander@sttk.fi

040 1841 464

Gylling Päivi
STTK ry.